

Lektion 9

[P7]

8

Vi skriver Maclaurins utveckling!

$$\begin{aligned} f(x) = x \cos x^2 &= \left[\cos t = 1 - \frac{t^2}{2!} + \frac{t^4}{4!} + \dots + \frac{(-1)^n t^{2n}}{(2n)!} + O(t^{2n+2}) \right] \\ &= x \left(1 - \frac{x^4}{2} + \frac{x^8}{4!} + \dots + \frac{(-1)^n x^{4n}}{(2n)!} + O(x^{4n+4}) \right) \\ &= x - \frac{x^5}{2} + \frac{x^9}{4!} + \dots + \frac{(-1)^n x^{4n+1}}{(2n)!} + O(x^{4n+5}). \end{aligned}$$

Å andra sidan, vi vet att

$$\begin{aligned} f(x) &= f(0) + \frac{f'(0)}{1!} x + \frac{f''(0)}{2!} x^2 + \dots + \frac{f^{(20)}(0)}{20!} x^{20} + \\ &\quad + \frac{f^{(21)}(0)}{21!} x^{21} + O(x^{22}) \end{aligned}$$

Vi kan jämföra koefficienter i dessa två utvecklingar. T.ex

$$x^{20} : \underbrace{0}_{\text{finns inte med i den första utv.}} = \frac{\underbrace{f^{(20)}(0)}_{\substack{20! \\ \text{koeff. av } x^{20} \\ \text{i den andra}}}}{20!} \Rightarrow \boxed{f^{(20)}(0) = 0}$$

$$x^{21} : \text{ / sätt } n=5 \text{ / } \frac{(-1)^5}{10!} = \frac{f^{(21)}(0)}{21!} \Rightarrow$$

$$\boxed{f^{(21)}(0) = -\frac{21!}{10!}}$$

B8

$$\underline{15} \quad a) \quad \lim_{x \rightarrow 0} \left(\frac{1}{\sin x} - \frac{1}{\ln(1+x)} \right) =$$

$$= \lim_{x \rightarrow 0} \frac{\ln(1+x) - \sin x}{\sin x \cdot \ln(1+x)} =$$

$$= \lim_{x \rightarrow 0} \frac{\cancel{x} - \frac{x^2}{2} + O(x^3) - \cancel{x} + O(x^3)}{(x + O(x^3))(x + O(x^2))} =$$

$$= \lim_{x \rightarrow 0} \frac{-\frac{x^2}{2} + O(x^3)}{x^2 + O(x^3)} =$$

$$= \lim_{x \rightarrow 0} \frac{\cancel{x^2} \left(-\frac{1}{2} + O(x) \right)}{\cancel{x^2} \left(1 + O(x) \right)} = \underline{\underline{-\frac{1}{2}}}$$

$$b) \quad \lim_{x \rightarrow \infty} \left(\sqrt[3]{x^3 + x^2} - x \right) = \left[\begin{array}{l} t = \frac{1}{x} \\ t \rightarrow 0 \end{array} \right] =$$

$$= \lim_{t \rightarrow 0} \left(\sqrt[3]{\frac{1}{t^3} + \frac{1}{t^2}} - \frac{1}{t} \right) =$$

$$= \lim_{t \rightarrow 0} \left(\sqrt[3]{\frac{1+t}{t^3}} - \frac{1}{t} \right) =$$

$$= \lim_{t \rightarrow 0} \frac{\sqrt[3]{1+t} - 1}{t} =$$

$$= \lim_{t \rightarrow 0} \frac{1 + \frac{1}{3}t + O(t^2) - 1}{t} =$$

$$= \lim_{t \rightarrow 0} \left(\frac{1}{3} + \frac{O(t)}{t} \right) = \underline{\underline{\frac{1}{3}}}$$

16

eftersom

$$x^3 (\ln(x+1) - \ln x) = x^3 \cdot \ln \frac{x+1}{x} =$$

$$= x^3 \ln \left(1 + \underbrace{\left(\frac{1}{x} \right)}_{\substack{\text{när } 0 \\ \text{då } x \rightarrow \infty}} \right) = \left[\ln(1+t) = t - \frac{t^2}{2} + \frac{t^3}{3} + O(t^4) \right] =$$

$$= x^3 \cdot \left(\frac{1}{x} - \frac{1}{2x^2} + \frac{1}{3x^3} + O\left(\frac{1}{x^4}\right) \right) =$$

$$= x^2 - \frac{x}{2} + \frac{1}{3} + O\left(\frac{1}{x}\right)$$

polynom av
grad 2

$= \frac{1}{x} \cdot f(x) \rightarrow 0$ då $x \rightarrow \infty$
när begr.

ser vi att

$$x^3 (\ln(x+1) - \ln x) - \left(x^2 - \frac{x}{2} + \frac{1}{3} \right) = O\left(\frac{1}{x}\right) \rightarrow 0.$$

då $x \rightarrow \infty$

2) vs $p(x) = x^2 - \frac{x}{2} + \frac{1}{3}$.

28

a) Skriver Maclaurinutvecklingen:

$$f(x) = \ln \left(1 + x + \frac{x^2}{2} \right) - \sin x,$$

$$\text{där } \sin x = x - \frac{x^3}{3!} + O(x^5),$$

$$\ln \left(1 + \left(x + \frac{x^2}{2} \right) \right) = \left[\ln(1+t) = t - \frac{t^2}{2} + \frac{t^3}{3} - \frac{t^4}{4} + O(t^5) \right] =$$

$$= x + \frac{x^2}{2} - \frac{1}{2} \left(x + \frac{x^2}{2} \right)^2 + \frac{1}{3} \left(x + \frac{x^2}{2} \right)^3 - \frac{1}{4} \left(x + \frac{x^2}{2} \right)^4 + O\left(\left| x + \frac{x^2}{2} \right|^5 \right)$$

3

skrivet ^{upp} till $O(x^5)$

$$= x + \frac{x^2}{2} - \frac{1}{2} \left(x^2 + x^3 + \frac{x^4}{4} \right) + \frac{1}{3} \left(x^3 + \frac{3}{2} x^4 + O(x^5) \right) - \frac{1}{4} \left(x^4 + O(x^5) \right) + O(x^5) =$$

$$= x + x^3 \left(-\frac{1}{2} + \frac{1}{3} \right) + x^4 \left(-\frac{1}{8} + \frac{1}{2} - \frac{1}{4} \right) + O(x^5) =$$

$$= x - \frac{x^3}{6} + \frac{1}{8} x^4 + O(x^5).$$

Vi ser att

$$f(x) = \ln \left(1 + x + \frac{x^2}{2} \right) - \sin x =$$

$$= x - \frac{x^3}{6} + \frac{x^4}{8} + O(x^5) - \left(x - \frac{x^3}{6} + O(x^5) \right)$$

$$= \frac{x^4}{8} + O(x^5)$$

Observera att $f(0) = \ln 1 - \sin 0 = 0$, och

$$f(x) = \frac{x^4}{8} + O(x^5) = \frac{x^4}{8} + x^5 \cdot \underbrace{b(x)}_{\text{begr.}} = \left[\begin{array}{l} b(x) \text{ begr. } \Rightarrow \\ -M \leq b(x) \leq M \end{array} \right]$$

$$\geq \underbrace{x^4}_{>0} \left(\frac{1}{8} - \underbrace{|x| \cdot M}_{\text{liten}} \right) \geq 0 = f(0) \quad \text{då } x \text{ är tillräckligt liten, t.ex.}$$

$$|x| \leq \frac{1}{8M}.$$

Det betyder att $f(x)$ har ett lokalt minimum i $x = 0$.

b) $f(x) = \sin\left(2x - \frac{x^2+3}{2}\right) - \ln x$ ska undersökas i punkt $x=1$. Vi gör ett variabelbyte $x=t+1$ så att

$$g(t) = f(t+1) = \sin\left(2(t+1) - \frac{(t+1)^2+3}{2}\right) - \ln(t+1)$$

ska undersökas i $t=0$ istället, där man kan använda fördiga Maclaurinutvecklingar:

$$g(t) = \sin\left(2t+2 - \frac{t^2+2t+4}{2}\right) - \ln(t+1) =$$

$$= \sin\left(t - \frac{t^2}{2}\right) - \ln(t+1) =$$

$$= \left[\sin x = x - \frac{x^3}{3!} + O(x^5) \right] =$$

$$= t - \frac{t^2}{2} - \frac{1}{6} \left(t - \frac{t^2}{2}\right)^3 + O(t^5)$$

$$- \left(t - \frac{t^2}{2} + \frac{t^3}{3} + O(t^4)\right) = \left[\begin{array}{l} \text{skriver fram} \\ \text{till } O(t^4) \end{array} \right] =$$

$$= \cancel{t - \frac{t^2}{2}} - \frac{1}{6} t^3 + O(t^4) - \cancel{t + \frac{t^2}{2} - \frac{t^3}{3} + O(t^4)}$$

$$= -\frac{t^3}{2} + O(t^4).$$

Observera att $g(0) = \sin\left(2 - \frac{4}{2}\right) - \ln 1 = 0$.

$$g(t) = -\frac{t^3}{2} + t^4 \cdot \underbrace{b(t)}_{\text{begr.}} = t^3 \left(-\frac{1}{2} + t \underbrace{b(t)}_{\text{begr.}}\right)$$

har inte något bestämt tecken då t är liten.

Vi kan se att $-\frac{1}{2} + t \cdot b(t) < -\frac{1}{2} + |t| \cdot M < 0$

då t är liten, t ex $|t| < \frac{1}{2M}$, men

$t^3 > 0$ då $t > 0$ och $t^3 < 0$ då $t < 0$.

Det betyder att $g(t) > 0$ då $t > 0$ är liten och
 $g(t) < 0$ då $t < 0$ är liten.

Dvs vi har varken lok max eller lok min
i $t = 0$.

Extra

P7

11 a) $\tan x$ är en udd funktion!

$$\tan(-x) = \frac{\sin(-x)}{\cos(-x)} = \frac{-\sin x}{\cos x} = -\tan x$$

\Rightarrow endast udda potenser i utvecklingen.
(se s. 360 i boken).

b) $\cos x \tan x = \sin x \Rightarrow$

$$\left(1 - \frac{x^2}{2} + \frac{x^4}{4!} - \frac{x^6}{6!} + O(x^8)\right) \cdot \left(a_1 x + a_3 x^3 + a_5 x^5 + O(x^7)\right) = \sin x$$

$$= x - \frac{x^3}{3!} + \frac{x^5}{5!} + O(x^7) \Rightarrow$$

$$x - \frac{x^3}{3!} + \frac{x^5}{5!} + O(x^7) =$$

$$= a_1 x + a_3 x^3 + a_5 x^5 - \frac{a_1}{2} x^3 - \frac{a_3}{2} x^5 + \frac{a_1}{4!} x^5 + O(x^7)$$

Jämför koefficienterna:

$$a_1 = 1$$

$$a_3 - \frac{a_1}{2} = -\frac{1}{6} \Rightarrow$$

$$a_5 - \frac{a_3}{2} + \frac{a_1}{4!} = \frac{1}{5!}$$

$$a_1 = 1$$

$$a_3 = -\frac{1}{6} + \frac{1}{2} = \frac{1}{3}$$

$$a_5 = \frac{1}{5!} + \frac{1}{2} - \frac{1}{1!} = \frac{2}{15}$$

$$\frac{1}{5!} - \frac{1}{4!} + \frac{1}{6} =$$

$$= \frac{1 - 5}{5!} + \frac{1}{6} =$$

$$= \frac{-4}{120} + \frac{1}{6} =$$

$$= -\frac{1}{30} + \frac{1}{6} =$$

$$= \frac{5 - 1}{30} =$$

$$= \frac{2}{15} \quad | \quad 6$$

Vi ser att $\tan x = x + \frac{1}{3}x^3 + \frac{2}{15}x^5 + O(x^7)$.

c) Sätter $t = \arctan x = x - \frac{x^3}{3} + \frac{x^5}{5} + O(x^7)$ i

$$\begin{aligned} \tan t &= a_1 t + a_3 t^3 + a_5 t^5 + O(t^7) = \\ &= a_1 \left(x - \frac{x^3}{3} + \frac{x^5}{5} + O(x^7) \right) + \\ &\quad + a_3 \left(x - \frac{x^3}{3} + O(x^5) \right) \left(x - \frac{x^3}{3} + O(x^5) \right) \left(x - \frac{x^3}{3} + O(x^5) \right) \\ &\quad + a_5 \left(x + O(x^3) \right) \left(x + O(x^3) \right) \left(x + O(x^3) \right) \left(x + O(x^3) \right) \left(x + O(x^3) \right) \\ &\quad + O(x^7) = \\ &= a_1 \left(x - \frac{x^3}{3} + \frac{x^5}{5} + O(x^7) \right) + a_3 \left(x^3 - \frac{2x^5}{3} + O(x^7) \right) + a_5 x^5 + O(x^7) = \\ &= a_1 x - \frac{a_1 x^3}{3} + \frac{a_1 x^5}{5} + a_3 x^3 - a_3 x^5 + a_5 x^5 + O(x^7) \\ &= a_1 x + \left(-\frac{a_1}{3} + a_3 \right) x^3 + \left(\frac{a_1}{5} - a_3 + a_5 \right) x^5 + O(x^7) \end{aligned}$$

Vi ser att

$$x = a_1 x + \left(-\frac{a_1}{3} + a_3 \right) x^3 + \left(\frac{a_1}{5} - a_3 + a_5 \right) x^5 + O(x^7)$$

$$\Rightarrow a_1 = 1$$

$$a_3 - \frac{a_1}{3} = 0$$

$$a_5 - a_3 + \frac{a_1}{5} = 0$$

$$a_1 = 1$$

$$\Rightarrow a_3 = \frac{1}{3}$$

$$a_5 = \frac{1}{3} - \frac{1}{5} = \frac{2}{15}$$

$$\Rightarrow \tan x = x + \frac{1}{3}x^3 + \frac{2}{15}x^5 + O(x^7) \text{ igen... } \boxed{7}$$

d) Observera att $(\ln(\cos x))' = \frac{-\sin x}{\cos x} = -\tan x$,

eller $(\ln(\cos x))' = -x - \frac{1}{3}x^3 - \frac{2}{15}x^5 + O(x^7)$.

Vi integrerar denna utveckling:

$$\ln(\cos x) = -\frac{x^2}{2} - \frac{x^4}{12} - \frac{2}{15} \cdot \frac{x^6}{6} + O(x^8) + C,$$

där $C=0$ eftersom $\ln(\cos 0) = 0$.

$$\text{Slutligen, } \ln(\cos x) = -\frac{x^2}{2} - \frac{x^4}{12} - \frac{x^6}{45} + O(x^8).$$

B8

12

Vi använder utvecklingen

$\sin t = t + O(t^3)$ då t är nära 0, och vi får att

$$f(x) = x^2 \sin \frac{1}{x} = x^2 \left(\frac{1}{x} + O\left(\frac{1}{x^3}\right) \right) =$$

nära 0
då $x \rightarrow \infty$

$$= x + O\left(\frac{1}{x}\right).$$

Det betyder att $f(x) - x = O\left(\frac{1}{x}\right) \rightarrow 0$
då $x \rightarrow \infty$,

d v s kurvan $y = f(x)$ närmar sig den rätta linjen $y = x$ då $x \rightarrow \infty$.

Det betyder att $y = x$ är den sneda asymptoten då $x \rightarrow \infty$.